

Læs et avantgardistisk digt

Vælg et avantgardistisk digt fra en af de fire ismer (reelt 3). Begynd med at beskrive formen: Hvordan er digtet sat op? Hvad springer i øjnene som ikke-klassisk? Noter effekten af den grafiske form på digtet.

Læs digtet højt for hinanden et par gange i træk. Hvilke lydlige, rytmiske effekter spilles der på? Giver oplæsningen associationer til andre kunstarter eller udtryksformer?

Overvej, om der er et realplan for digtet? Kan I genkende en handling, en persongruppe, et rum eller andet som motivkreds for digtet? Fastlæg også digtets komposition. Hvilke sproglige eller indholdsmæssige elementer strukturerer og bringer digtet frem?

Udpeg de stærkeste virkemidler i digtet. Det kan være: Kontraster, farveadjektiver, brudte verselinjer, nyopfundne ord, gentagelser, lydord, versaler, udråb, metaforer osv. Giv et eller flere eksempler på hvert virkemiddel, og overvej, hvilken effekt det har på digtet.

Brug en analyse af de semantiske skemaer som udgangspunkt for en fortolkning. Hvilke skemaer går igen i digtet? Hvilke overbegreber kan man aflæse af skemaerne? Hvad tematiserer digtet?

Hvordan fremstilles jegets holdning eller verdensopfattelse i digtet? Hvilke elementer gør digtet avantgardistisk? Giv en perspektivering til samtiden og ismerne ([brug periodenoterne](#)).

Emil Bønnelycke	Aarhundredet (1918) Lilly, Laura, Sarah, Silke og Salma
Tom Kristensen	Det blomstrende slagsmål (1920) Sukaina, Jad, Leen, Dayan og Hassan Henrettelsen (1922) Selin, Maja, Ilhana og Ilhan
Rudolf Broby-Johansen	Stridsmænd for det vi elsker (1922) Anna, Nikolaj, Cecile, Helen og Isabella
Rudolf Broby-Johansen	fra <i>Blod</i> (udvalgte digte) Josefine, Dunia, Sofus, Sigurd og Anas
Gustaf Munch-Petersen	det underste land (1933) Sofia, Fatima, Aisha og Adin

Brug for hjælp? Gymdansk.dk ([Lyrikanalyse](#))

Emil Bønnelycke: Århundredet (1918)

1Jeg elsker dig, du gådefulde tid, du seklernes sekel, der er rig på aldrig før anede omskiftelser, rig på kaos, på forvirringens skønhed, hastighedens pragt, rig på halvløse fremskridt, rig på rædsel, på en svulmende, morderisk ouvertüre, krigen, hvis basuner, kanonerne, og trommer, mitralløserne, forkynnder verdensrevolutionen.

2Jeg elsker din tekniske grænseløshed. Jeg elsker maskinernes endnu ukortlagte land, propellernes tidsalder, hvor menneskeheden for første gang i historien løfter sig fra jorden, hvem ved, for engang helt at forlade den ... erobre en anden klode ... og gøre den til sin ...

3Jeg elsker alt det, som sker, og som skal ske.

4Jeg elsker de elektrotekniske alkymister, opfinderne, der løber ideernes dødelige maraton, de, der har den afgørende kærlighed til produktionen, frugtbarheden, kilderne, blodet, solen og sundheden. Jeg elsker organisatorerne, administratorerne for deres nøgterne blik for nødvendighederne. Jeg elsker statistikerne, beregnerne for deres eksklusive sans for logik. Jeg elsker matematikerne, polyteknikerne. Jeg synes, at tal er poesi, og at grafikernes møjsommeligt udarbejdede streger er som et digt! Jeg elsker tidens kolossale rummelighed, dens ekspansion; thi den betyder sfærernes erobring.

5Jeg elsker en sporvognsskinne for dens blanke, blå jern. En jernbaneskinne, et klaprende, præcist virkende, engelsk sporskifte. Jeg elsker masser af signalmaster, broer, viadukter, banegårdshaller, tunneller. Den elektriske centralafslåsning er mindst ligeså betydeligt et digt som "Romeo og Julie" ... Der er skrevet afhandlinger nok om "Købmanden i Venedig", dette overordentligt slette skuespil ... Jeg elsker en sporvognsmast, en plakatsøjle, en cigaret, en tændstik mere end et af Chr. Winthers digte. (Han var jo i det hele taget en rædsom digter). Er en stejl fabriksskorsten af jernbeton ikke nydelig i linjerne? Enkel, fast og præcis. Er asfalten ikke en morsommere ting end grønsværen? Er sporvognene, bilerne, cyklerne, kioskerne, butikkerne, reklamerne, aviserne ikke en ny, frodig side i menneskeånden? Er telegraferne, telefonerne, buelamperne, elevatorerne, kranerne, togene, aeroplanerne ikke en blomstring, som pludselig finder sted i verdenshistorien efter årtusinders monotont mørke? O, du unge jord, du er som et barn, der begynder at kunne gå, begynder at kunne tale. Tænk på din udvikling. Tænk dig selv som en kold og moden, blændende orator ...

6Jeg elsker skibene, damperne. Oceanflyveren med de fire skorstene, den pompøse bov og den indre skinnende luksus. Radiotelegrafisterne, navigatørerne. Jeg elsker skibenes ruter og deres skønne navne: "Imperator". "Britannic". Cunard Linie. Ø.K. Det forenede. Hamburg Amerika Linie. Ostindiske Lloyd.

7Jeg elsker togene. Lokomotivet er bedre skulptur end et af Michel Angelos mesterværker ...

8Jeg elsker waggonerne, som hviler bøjelige i deres trucker og synger sagte sange med deres stålhjul. Der er noget hjemligt ved kupéens komfort ... Jeg elsker disse vandrende stuer, og de er mit hjem ... Jeg skuer i fortabelse det majestætiske eksprestog, der plyndrer afstandene for deres kilometer, en løbsk enhjørning.

9Jeg elsker aeroplanerne, som pløjer æteren, underlægger sig skyerne og stiger i uanede højder. Jeg elsker den ubændige kraft og eksplosive larm af en gnommotor, model 1918; thi det er den lyd, som skal tone i fremtiden, propellernes sang, hastighedens øredøvende salme og dens fjerne syngen. Jeg elsker propellens slanke bygning, dens fint formede lemmer, de svungne lægge -. Jeg elsker aeroplanets vinger, dets blinkende oliebeholder, hale, højderor, kabler, barduner, karburator, gier og

tænderør. Disse hvide og gyldne sommerfugle, myg og sejlene guldsmede skal befolke den blå luft med en uhørt trafik, en gigantisk vision. O, du nære tid, da oceanflyverne starter fra Amageraerodromen. Amerikabåden lægger til på Rådhuspladsen. O, du, tid, da sporvogne i elegante spiraler kurver sig omkring Rådhusårnet. Linje 42. I følelsen af at miste grund under fødderne, i følelsen af at blive løftet og båret, i følelsen af at bevæge sig i kurver, rytmer, stigninger og cirkelsving vil menneskets syn udvikle sig!

10 Derfor er du, århundrede, seklernes sekel, indgangen til det revolutionerede verdensbillede. Da Jorden ikke mere er Jorden, men fysiognomisk set Mars ...

11 Derfor er du, århundrede, en gribende kombineret tid af skønhed og skræk, af angst og fryd, af rædsel og selvfølgelighed. Menneskene er ligesom blevet bange for sig selv ved følelsen af at tage magten fra elementerne ... Deres ringhed har kulmineret i krigens morderiske morads, og hvor ringheden kulminerer, begynder en storhed. Afmægtige ved synet af deres uoverskuelige forvildelser rejser de sig, retledede af deres afmagt, oplever deres genfødsel, vor tids renæssance.

12 Derfor er du, århundrede, en stortid, en særtid, en rædselstid, en jubeltid. Så voldsomt har menneskeheden aldrig før følt. Så heftigt har verdensstemningerne aldrig svinget.

13 Derfor er du, århundrede, en tid for ungdom, åndelig kamp, for vilde, nye drømme, for intellektuel hasard, for forceret liv, sport, hastighed, travlhed, jagende uro, konkurrence. Ve den, der ikke vælger. Han dør to gange. Første gang distanceret af den nye tids intellektuelle stafetløbere

14... Jeg elsker dig, du lykkelige ulykkestid...

15 Jeg elsker dig, du selvfølgelige rædselstid ...

16 Jeg elsker dig, du fornuftige vanvidstid ...

17 Jeg elsker dig, du kaotiske systemtid ...

18 Jeg elsker dig, mørkets tid, opstandelsestid, epokernes store selvmodsigelsestid ...

Fra Emil Bønnelycke: Asfaltens Sange. Nordiske Forfatteres Forlag, 1918. Retskrivning moderniseret.

Tom Kristensen: Det blomstrende slagsmål

1

Der sejler et grønt billard mellem borde og stole.
Det vugger i tågernes sø,
en sommergrøn ø.
Der leges med kugler, med elfenbensskinnende sole,
og solenes gang
beherskes af klang
fra køer, som føres, stødes i fest
af guder i skjorteærmer og vest.

2

Og drukkenskabs-guder behersker den frodige ø,
behersker tobakstågers elv,
men ikke sig selv.
Den ene almægtige langer den anden en kø
og rammer hans glas,
hvor almagt har plads,
og riget og magten, skabte i rus,
er styrtet med glassets kvasen i grus.

3

Der flammer en himmel i rasende hvidt for hans øjne,
som svinges et glødende sværd
i tågeblåt vejr.
Han glatter de krøller, som ned over panden er strøgne
mod øjnenes bryn
og som i et syn
han ser, at den andens næse er rød,
at rødt er et mål for bokserens stød.

4

Han slår – og en valmue breder sin blødende krone
og kysser den vinrøde mund
med kronbladets rund og
blusser af varme mod bleghedens snehvide tone.
Se valmuens blod!
I sne har den rod!
Har sommerens knuste hjerte mon blødt
og trodser den vinterens hvidhed med rødt?

5

En tumlen med slag imod arme og næse og bringe!
Et øje får dér sin bekomst!

– En stedmoderblomst
får foldet sig ud som i farvede, flydende ringe
mod næse og kind
og hovner ham blind.
En stedmoderblomst i lilla og blå
står nænsomt lig storstadsurter mod gråt.

6

I guder! Nu blusser der blomster, når I ikke hersker.
En større og vildere Gud,
hvis sælsomme bud
er farvernes blomstring, når hidsigt I slås og I tærsker
ser jubel og pragt,
hvor I kun ser mangel på magt.
Er herskeren ikke en grusom vild,
der søger sin skønhed i blomsternes ild?

Tom Kristensen: Det blomstrende slagsmål. I: Fribytterdrømme. J.L. Lybeckers Forlag, 1920.
Retskrivning moderniseret

TOM KRISTENSEN

Henrettelsen

5 Se, Bødlen renser tredje Gang
sit Sværd for Blod og Fugt,
og trende røde Flammer står
på Kluden, han har brugt;
10 men jeg er hovedløs og død,
når sjette Gang en Flammes Glød
slår ud, slår ud
på Bødlens Klud.

15 Vi knæler ned, vi tyve Mand,
med Hovedet strakt frem,
og jeg skal se det blanke Sværd
slå Hovedet af fem;
20 men sjette Gang, men sjette Gang,
når Tiden bliver dødsens lang,
er Øjet i,
er alt forbi.

Nu pudser Bødlen fjerde Gang
25 sit Sværd med samme Klud,
mens Nummer fire ramler om,
og Blodet pøser ud,
og Bødlen træder ganske nær;
jeg skelner Hæftet paa hans Sværd,
30 et Dragesving
på Hæftets Ring.

Så drejer jeg mit Hoved lidt
og ser ham true stor og grå
35 med raget Skal og nøgen Pisk
mod Himlen, som er blå.
Jeg ser hvert enkelt Hår, der gror
i Bødlens Bryn og Næsebor.
Jeg ser og ser
40 nu mer og mer.

Nu renser Bødlen femte Gang
sit Sværd for Fugt og Blod,
og Hovedet af Nummer fem
er standset ved hans Fod;
men Tiden er så evigt lang
til sjette Gang, til sjette Gang.
Jeg tror ej mer,
at noget sker.

Er Verden gået helt i Stå?
Er Sværdet fuld af Fugt?
Skal Bødlen evigt pudse det
og aldrig få det brugt?
Min Nakke smerter uden Stands,
og Smerten slår en ilsom Krans
i Halsens Kød.
Er jeg mon død?

Nej, Bødlen står endnu og ser
langs Sværdets tynde, sejge Ægg.
Så træder han det næste Skridt
og standser – måler – går lidt væk.
Jeg ser en Bille vandre tryk
med grønt Metal på hvælvet Ryg,
den vandrer mod
en Bøddelfod.

(1922)

Rudolf Broby-Johansen: STRIDSMÆND FOR DET VI ELSKER

BELGIEN 11-6-1917

1

BLIKLAMPE OSER
ØDE STUE
LANGT TRÆBORD
SEX SVULNE GUSTNE MANDKROPPE

2

VÆG FLÆNGES
MADONNA: UNG PIGE I FLUGT
ANGST-VILD
KJOLE: TVÆRSOVERREVET LAS
ENE BRYST: HELLIGT BJERG
BEDENDE

3

4

DE GLOR
RYSTER
SAMLER SIG OM HENDE (FLEMTENDE)
GIR PLADS
KOPARRET VÆLTER GENNEM DØR
SPÆNDER BEN
FLUNSER KLUNS TIL GAB-SÅR
VOLDTAR

5

DE ANDRE ORDNER VED HALMSTRÅ-LODTRÆK RAD-FØLGE

6

SKALLEKLIPPET RØDT BLOK-HOVED ENSOM
PANDE FLOD-SVULMER
ANSIGT-TEGL-RØD-PLETTER
DYB-RØDNER
KULMØRKNER
ØJEN BLODSKYDER
ILDRØD
TÆNDER GNISTRER

7

LANGSOMT KRAVLER ORM-ÅRER UNDER RØD-VABLET HALSHUD
UNIFORM RIVES OP (KNAPPER REGNRASLER)

FRÅDE
FRA FINGRE SPRINGER BLOD
SÅ SLÅS DE
SÅ SLÅS ALLE
KVINDE
KROP
LIG
KOLBE / HÆNDER / BAJONET
KVASER / KNÆKKER / FLÆNSER

8

DE FLYGTER FRA HINANDEN

9

I HALVDUNKEL I HVER KROG
SYFILITIKER KRAVLER OVER LÅRSTUMP / LEDKNOKKEL
VÆSKER CHROM OVER BLÅBLODS FALLOS (PADDEHAT)
GYMNASIAST STOPPER GENITALIA IND I SKO / FEBRILSK
DOBBELTNAKKE MASTURBERER MENSTRUATIONSBINDTYGGENDE
FLEJN-SKALLE HIVER SKAMLÆBER OVER FLODD-PENIS SOM KRAVE

10

KLYNKHYLENDE KRAVLER DE SIDEN LØS PÅ HINANDEN (HUNDE)
GRÅ TREKANTER I CRAMBOLAGE
FALLER: RØDE CYLINDRE
TESTIKLER: VIOLET-MØRK-BLÅ KUGLEPAR

11

LÅST DØR FAVN-DRUKNER ØXEHUG

"... Den for hvem det engang er blevet virkelighed, de militære millionmord og kapitalens sjælelige milliardmord, der i denne epoke med glimrende præcision kvæler de sidste rester af den kultur, vi endnu har tilbage som ramponeret arvegods fra Syrien og Hellas, hans tanker må kredse om det forfærdelige".

(fra Forsvarstale for Blod s. 29 2. spalte, 1923)

Udvalgte digte fra Blod, 1922:

"BORDELPIGE DRÆBER UFØDT

skamslidt divan

på ryggen tøs

med chemis-vaik over mave

spredben

borer strikkepind

i kulhårs udfrynset vulva

gurglende

lig køns-kryber"

(fra Blod, s. 24, 1922)

"ODALISK ' SKØNHED

til asta nielsen

storby i månenat

i huses slugter sidder mænd med blodige hjærner

bøjet over børns lig

par slynger sig afsindigt sammen (blod ranker svedige lagner)

blinde kvinder taster tømte bryster / goldt skød

i døde gader

skrasler blinde karrer

som smudsige skrig

skurk skjuler halvnøgent kvindeligt i kloak

skøge vandrer hvileløs

øjne tigrer bag ligsort slør
læber bløder (flydende ud over pest-svampede skuldre)
jeg / selvmorder kaster mig ud fra stillads
tårn styrter sig over gade
husrække iler som jaget i rædsel
plads ligger stivnet
by blir fattigt furet ansigt
grønlige brænder øjenhuler
blind
på himlen harper syvstjerne"
(fra *Blod*, 1922)

"FØDSEL

skæg-læber vipper galde
pulser
rytmisk
stønnen
ætser
stille
sår gaber gråt
krymper orgiastisk
flodd-katarakter
skrig
stiger barn af blodsø"
(fra *Blod*, 1922)

"LYSTMORD

sod-tage ligger langt i bælg-nat
geometrisk blod-sø
isnet i konvexe tetraeder

bløder brunst

onanerer i købe-piges kolde - voxdugskjole

gråd i al-enestes åbne skød

blondelagener rustner stænk tæt

blod-fontæne vælter over køkken-vask

under lofts sæk-dyng

valmue-blødende lille pige

med blåligt ansigt

i grav-kamre blod-blomster

skaktlig-ånder

knæler nøgen / udstrakte hænder

o / tilbage til blodnat dybt hos mor

over tage kravler

huger hus-stor mellem skorstene

by-dæmon"

(fra Blod, 1922)

Gustaf Munch-Petersen (1912–38)

det underste land

(til fannie hurst)

o stor lykke

stor lykke har de faaet,

som er født i det underste land —

overalt kan i se dem

vandrede

elskende

grædende —

overalt gaar de,

men i deres hænder bærer de smaa ting

fra det underste land —

— — —

o større end alle lande

herligere

er det underste —

opad vrider jorden sig

i en spids —

og nedad

udad synker det tunge

levende blod

ind i det underste land —

— — — |

smalle forsigtige fødder

og tynde lemmer

og ren er luften
over de aabne opadstigende veje —
i lukkede aarer
brænder længselen hos dem,
der er født oppe under himlen —

men o
i skulde gaa til det underste land —!
o i skulde se folket fra det underste land,
hvor blodet flyder frit mellem alle —
mænd —
kvinder —
børn —
hvor glæden og fortvivlelsen og elskoven
tunge og fuldmodne
straaler i alle farver mod jorden —
o jorden er hemmelighedsfuld som en pande
i det underste land —

— — —

overalt kan i se dem
vandrende
elskende
grædende —
deres ansigter er lukkede,
og paa indersiden af deres sjæle sidder jord
fra det underste land —